

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Dødshjelp belyst juridisk, etisk og medisinsk

Henning Herrestad, Lars Mehlum, red.

Utholdelige liv

Om selvmord, eutanasi og behandling av døende. 225 s. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2005. Pris NOK 325
ISBN 82-05-33503-6

Boken består av innledning og 15 kapitler, hvorav tre er kortfattede skjønnlitterære bidrag. Av de andre 12 dreier sju seg om forskjellige aspekter ved selvmord, dog ikke forebygging og behandling. De andre fem

handler om dødshjelp, belyst juridisk, etisk og medisinsk.

I et interessant kapittel om jus og dødshjelp bringer Aslak Syse oss à jour med lovgivningen. Mens han tidligere mente at legeassistert selvmord i visse tilfelle burde være straffritt, er han etter hvert blitt mer restriktiv, og han argumenterer godt for sitt syn.

Det mest tankevekkende bidrag kommer fra Lars Johan Materstvedt: *Bør man ikke selv få lov til å bestemme hvordan man skal dø?* Svaret er ikke opplagt – bl.a. ut fra tankegangen at pasienter i terminal fase eller med alvorlig sykdom ikke er i stand til å vite sitt eget beste. Han stiller også det interessante spørsmålet om vi noensinne kan være sikre på at vi på et gitt tidspunkt vet vårt eget beste. Det er spennende å følge hans resonnerement, kanskje alvorlig syke ikke vet sitt eget beste? Men i de vanskelige spørsmål om livets avslutning må noen ta en avgjørelse ut fra hva som er til pasientens beste, det være seg sykehuslegen eller sykehjemslegen. Den første har ofte kjent pasienten relativt kort tid, har begrensede kunnskaper om ham og vet lite om hans innerste ønsker og tanker. Den andre har ofte kjent pasienten over lengre tid, men man kan stille spørsmål ved hvor godt han egentlig kjenner vedkommende. Materstvedt drøfter ikke om legen vet best. Det er et savn. Inntil han eller noen annen kan overbevise meg om det motsatte – at hvis man må velge mellom hvem som vet mest om hva som er til pasientens beste, enten denne selv, alvorlig syk eller ikke, eller legen – vil jeg satse på pasienten.

Henning Herrestad har skrevet om bruken av skråplanargumentet mot legalisering av aktiv dødshjelp. Her var det mye stoff til ettertanke, særlig konklusjonen at man skal være forsiktig med å bruke skråplanargumenter i etiske debatter fordi de er så avhengige av debattantenes grunnleggende syn på samfunnet.

Stein Husebø har et sterkt personlig og meget leseverdig bidrag: *Sykdom, sorg og kjærlighet – kan vi forberede oss på døden?* Han skriver bl.a. ut fra erfaringen med sin datters suicid. Kristin Bjordal og Nina Aass belyser spørsmålet *Hvordan avgjøre om man skal avbryte eller unnlate å starte videre behandling?* ut fra ti kasuistikker, som jeg egentlig ikke synes er særlig informative. Bidraget er litt rotete, det er flere gjentakelser og språket er ikke alltid godt. «I løpet av en sykdomsperiode kan det være aktuelt å lindre symptomer, til tross for at det fortsatt er et håp om at pasienten kan bli frisk» (s. 175).

Det siste kapitlet, *En resept på et selvmordsfritt samfunn?*, er skrevet av Yngve Hammerlin. Han er ikke sikker på om et selvmordsfritt samfunn er ønskelig – det ville sannsynligvis forutsette et sterkt kontrollerende samfunn, et samfunn vi av mange grunner ikke vil ønske oss.

Utholdelige liv er en spennende tittel. Jeg har lest boken med stor interesse, selv om den ikke oppfylte alle de forhåpninger jeg hadde da jeg åpnet den. Den er stort sett velskrevet, men flere av kapitlene bringer lite nytt, og det er blitt mange gjentakelser. Jeg savner en diskusjon om hva som gjør livet utholdelig. Selv om smerte kan dominere på slutten av livet, så tror jeg det mange frykter er en slutfase i avhengighet, uten verdighet og med manglende kontroll over naturlige funksjoner. For mange fremstår dette som et utholdelig liv.

Jeg synes at suicidaliteten har fått en uforholdsmessig stor plass, men spesielt interesserte vil finne et vell av referanser, ikke minst om synet på selvmord gjennom tidene. Jeg savner videre et kapittel forfattet av en som har et annet syn på assistert dødshjelp eller aktiv dødshjelp. Det hadde ikke vært urimelig om Kari Vigeland eller Levi Fragell hadde vært blant bidragsyterne. Hvis boken kommer i nytt opplag, vil jeg sterkt anbefale å ha med en omtale av forfatterne. Selv kjente jeg langt under halvparten av dem.

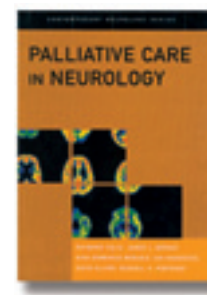
Christian F. Borchgrevink
Madserud sykehjem

Palliativ neurologi

Raymond Voltz, James L. Bernat, Gian Domenico Borasio, Ian Maddocks, David Oliver, Russel K. Portenoy, red.

Palliative care in neurology

448 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press, 2004. Pris USD 120
ISBN 0-19-850843-3

Dette er en bredt anlagt lærebok som er tenkt dekke alle berøringspunkter mellom neurologi og palliativ medisin. Den er skrevet av og for nevrologer, men vil være av interesse også for andre leger og yrkesgrupper som

gir hjelp til pasienter med alvorlige nevrologiske sykdommer. Utgivelsen er et prisverdig initiativ. Mange kroniske nevrologiske sykdommer fører til uttalt funksjonssvikt og særegne problemer som krever både interesse og kunnskaper av behandlerne. Likevel har moderne lærebøker i neurologi knapp omtale av palliativ behandling.

De 42 kapitlene dekker spesifikke nevrologiske sykdommer, som amyotrofisk lateralsklerose, multippel sklerose, Parkinsons sykdom og epilepsi, og generelle emner som smerte, spastisitet og tretthet (fatigue). Begrepet «palliativ medisin» er brukt ganske vidt og er ikke begrenset til smerter og problemer i livets slutfase. Dette er etter mitt skjønn fornuftig, fordi pasienter med alvorlige nevrologiske sykdommer har behov for lindrende behandling over et langt tidsrom.

De sykdomsspesifikke kapitlene inneholder en kort oppdatering om etiologi, symptomatologi og behandling. For lesere med begrenset kjennskap til sykdommene kan dette være en grei innføring. De fleste leger ved nevrologiske avdelinger vil imidlertid finne stoffet bedre dekket i andre lærebøker i neurologi. Man burde ha konsentrert seg om lindrende behandling og heller utelatt temaer som genetisk disposisjon for epilepsi.

Boken har en rekke redaktører og mange forfattere og bærer preg av svak redigering. Det er for mye overlapping mellom kapitler om spesifikke sykdommer og kapitler om generelle symptomer. Dette gjør boken unødvendig lang, og det blir vanskelig